

Broedvogels provincie Utrecht 1992

Evenals voorgaande jaren heeft de Werkgroep Vogelinventarisatie Utrecht een uitgebreid jaarverslag gemaakt met de resultaten van (broed) vogelinventarisaties in 1992. Het grootste deel van het zeventig bladzijden dikke rapport is gewijd aan een soortpresentatie uit de twee categorieën broedvogels die de werkgroep hanteert: 'zeldzame en kolonievogels', en 'schaarse broedvogels'. Op een overzichtelijke wijze worden soorten als Purperreiger, Krooneend, Roodborsttapuit en Wespandief beschreven. De desbetreffende teksten zijn in veel gevallen vergezeld van een kaartje met de verspreiding over de provincie Utrecht in 1992 en een grafiek die de voor- of achteruitgang van een soort sinds het begin van het inventarisatieproject in 1989 aangeeft. Daarnaast is een analyse gemaakt van de telactiviteiten en de methodes die worden gehanteerd. Deze worden in relatie gebracht met de opbrengst aan gegevens. Er kan worden geconcludeerd dat er voor het eerst sinds de uitgave van de Avifauna van Midden-Nederland in 1971 verscheen weer een zeker inzicht bestaat in populatiegrootte en aantalsontwikkeling van een belangrijk aantal soorten, met name in de categorie zeldzame en kolonievogels.

Wilt u in het bezit komen van dit rapport dan kan dit door f 7,80 (inclusief verzendkosten) over te maken op girorekeningnr. 286 944 t.n.v. Vogelwacht Utrecht te IJsselstein onder vermelding van: 'WVU jaarverslag 1992'. U krijgt het dan zo spoedig mogelijk thuisgestuurd.

Nieuwsbrief natuurontwikkelingsproject De Gelderse Poort

De Provincie Gelderland en drie ministeries, verenigd in de Stuurgroep De Gelderse Poort, hebben hun gezamenlijke visie op de toekomst van De Gelderse Poort bekendgemaakt. Daarbij hebben ze zich vooral gebaseerd op de 'Nadere Uitwerking Rivierengebied' (NURG), een uitwerking van de Vierde Nota Over de Ruimtelijke Ordening. In deze NURG is het gebied De Gelderse Poort aangeduid als een stimuleringsproject voor natuurontwikkeling in relatie tot andere functies, zoals de combinatie met zand- en kleiwinning, de herstructurering van de landbouw en de inpassing van de recreatie.

In hun 'Ontwikkelingsvisie De Gelderse Poort' geven de Provincie Gelderland en het Rijk dus aan welke ontwikkelingen in dit gebied de komende vijftien jaar gaan plaatsvinden.

Zoals bekend is De Gelderse Poort door het Rijk uitgeroepen tot stimuleringsgebied voor natuurontwikkeling. In november zijn inspraakbijeenkomsten gehouden te Groessen, Lobith, Angeren en Ooij.

Voor de inspraakronde is in november een speciale uitgave van de Nieuwsbrief De Gelderse Poort (formaat A3, 10 bladzijden en kaarten als bijlage, rijk geïllustreerd) uitgebracht. De ontwikkelingsvisie ligt ter inzage op alle gemeentehuizen in De Gelderse Poort. Men kan daar schriftelijk op reageren tot uiterlijk 23 december 1994. Men dient deze te zenden aan de Stuur-

groep De Gelderse Poort, per adres Provincie Gelderland, afdeling Communicatie, postbus 9090, 6800 GX Arnhem, 085 - 599 000.

Wil men dit speciale nummer van de Nieuwsbrief en ook de volgende nummers van de Nieuwsbrief De Gelderse Poort ontvangen dan kan men een verzoek richten aan de Provincie Gelderland, afdeling Communicatie, antwoordnummer 411, 6800 WC Arnhem. De Ontwikkelingsvisie De Gelderse Poort kan per briefkaart worden besteld en kost f 25,-. Gironummer 3 182 837 ten name van Provinciaal Bestuur van Gelderland inz. FB, postbus 9090, 6800 GX Arnhem onder vermelding van titel en produktnummer 924091.

Bovendien is het Begrenzingsplan aan te vragen bij het Bureau Beheer Landbouwgronden, postbus 9079, 6800 ED Arnhem.

Tijdschrift over vogelonderzoek in Gelderland

Door enkele leden van de Vogelwerkgroep Arnhem is een idee gelanceerd om twee maal (per jaar? red.) een tijdschrift over vogelonderzoek in Gelderland uit te geven. Er is inmiddels een enquête onder de vogelwerkgroepen in Gelderland gehouden. Het bestuur van de vogelwerkgroep heeft positief gereageerd. Harrie van Diepen, Troelstrastraat 2, 8161 DS Epe zal namens het bestuur van de Vogelwerkgroep Noordwest-Veluwe contacten onderhouden met de initiatiefnemers.

Bron: Anser, nummer 2, bladzijde 1-2, oktober 1994.

Weidevogelproject Fûgelpits met kleurringen slaagt van ei tot trek

Zoals bekend is worden er sedert enkele jaren eieren van weidevogels bij het Vogelopvangcentrum De Fûgelpits te Anjum binnengebracht door onder andere vogelwachters, die ervan zijn overtuigd dat de legfels in het veld kansloos waren geweest. De eieren van met name de Kievit, worden in het Anjumer vogelopvangcentrum in broedmachines gelegd en later handmatig opgevoed. In 1993 zijn er in het vogelopvangcentrum 150 Kieviten grootgebracht, van ei tot trek. Totaal kwamen er 450 kievitseieren in de broedmachine, waarvan circa 55% uitkwam en een derde van het totaal vloog uit. De Fûgelpitskieviten zijn herkenbaar in het veld door kleurringen, deze zijn naast een metalen ring van de Nederlandse Ringcentrale geringd door Jaap de Vries uit Leeuwarden.

Jaap de Vries, auteur van een tweetal boeken over de Kievit en vogelringer, doet in samenwerking met Albert Beintema van het Rijksinstituut van Natuurbeheer onderzoek naar de leefomstandigheden van deze opgefokte vogels. De Kieviten dragen aan de rechterpoot een blauwe ring als herkenningsteken dat de vogel uit de Fûgelpits komt en de andere gekleurde ring aan de linkerpoot geeft het ringjaar aan. De kleur van 1994 was groen. Door deze kleurringen kan men de vogels in de vrije natuur onderscheiden van zijn soortgenoten.

Als de weidevogelkuikens de vliegvlugge leeftijd halen, worden deze groepsgewijs uitgezet in de

vrije natuur. Dit om de dieren zo snel mogelijk aan hun natuurlijke omstandigheden te laten wennen en dat zij zich kunnen inscharen en aanpassen bij hun 'wilde' soortgenoten. Afgelopen voorjaar werden enkele honderden kuikens van met name weer de Kievit van ringen voorzien. De eerste terugmelding kwam reeds een maand later binnen uit Leeuwarden. Het betrof een kievitsjong dat werd aangetroffen in de landerijen van Kollum. Dit jong werd gegrepen door een stootvogel. Dit zou kunnen duiden op extra kwetsbaarheid van kunstmatig opgevoede weidevogels. Meer meldingen zullen dit moeten bevestigen. Heeft het experiment zin? Als blijkt dat deze vogels gewoon terugkeren in de natuur zeker! Dit is enigszins al vast te stellen uit een terugmelding die Jaap de Vries in oktober 1994 ontving. Het betrof Fûgelpitsgrutto die normaal op weg was gegaan naar het zuiden. Het dier was in juli 1994 losgelaten in de landerijen bij Vinkega, anderhalve maand later werd de vogel geschoten bij het plaatsje Steene in Frankrijk op een loodrechte afstand van 334 km van de losgingsplaats. Dit is eigenlijk wel een triest voorbeeld maar Frankrijk en Spanje zijn landen waar men graag de trekker overhaalt om vogels te schieten. Het is vrijwel zeker dat ook andere Fûgelpitsvogels dit avontuur zijn aangegaan. Kommen ze terug? Blijven ze hier of gaan ze met de Scandinavische vogels op trek? Vragen te over. Mocht u een geringde Kievit aantreffen, meldt dit dan even, zodat er antwoord kan komen op die vragen. Dit geldt natuurlijk ook voor andere geringde weidevogels.

■ Roland-Jan Buijs, Molenakkers 22, 4634 VE Woensdrecht, 01646 - 16 788.

Aalscholvers in Maasdal tussen Mook en Dinant

In een artikel in het 'Natuurhistorisch Maandblad' van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg wordt de toename belicht van pleisterende en overwinterende Aalscholvers in het Limburgse Maasdal tussen Mook en Dinant die zich tussen 1977 tot heden voltrok.

Aantalontwikkeling, slaapplaatsen, gedrag, invloed van strenge winters en herkomst worden besproken. Ook komt het voorkomen op slaapplaatsen in het bovenstroomse deel van de Maas in Wallonië aan bod, aangezien deze vogels tot de zelfde winterpopulatie behoren. Te zamen met de overzichten over de trek van deze soort in Limburg (Schols 1991) en voedselkeuze langs de Maas in Midden- en Zuid-Limburg (Marteijn & Noordhuis 1991) ontstaat daarmee een steeds beter beeld van de ecologie van deze sterk toegenomen vogelsoort in dit deel van Nederland. De aantallen overwinterende Aalscholvers namen toe van enkele exemplaren in 1977 tot een winterpopulatie in 1990-1994 van gemiddeld 2500 tot 3000 vogels. Uit nationaal en internationaal oogpunt is de rivier de Maas een belangrijk overwinteringsgebied voor de Aalscholver geworden en het 1% criterium (1000 vogels) wordt ruim overschreden. De toekomst van de Aalscholver in de Maasvallei lijkt vooral afhankelijk te zijn van het welslagen van natuurontwikke-

lingsprojecten en het instellen van rustgebieden voor watervogels.

F. Schepers, B. van Noorden & P. Schaeken: Aalscholvers in het Maasdal tussen Mook en Dinant. Natuurhistorisch Maandblad 83 (11): 198-211.

Telling Aalscholvers in Maasdal

Voor de winter 1994-1995 worden liefhebbers dringend gezocht om mee te doen aan tellingen van Aalscholvers op de slaapplaatsen in het Maasdal. Ook wordt iedereen verzocht zo veel mogelijk kleurringen af te lezen. Gelieve daarvoor contact op te nemen met F. Schepers, telefoon privé 046 - 528 863.

Tentoonstelling IJsvogel in Denekamp

'IJsvogels-beekjuwelen' is de pakkende titel van een buitengewoon interessante tentoonstelling die in het Museum Natura Docet, Oldenzaalsestraat 39, 7591 GL Denekamp, 05413 - 51 325, is te zien. Wegens grote belangstelling is de tentoonstelling verlengd tot 1 juni 1995.

Velen maken van de gelegenheid gebruik als ze het museum bezoeken om hun eigen ijsvogel-waarnemingen in een soort logboek te schrijven. Sommigen schrijven hun persoonlijke opmerkingen in dit boek.

Prachtig nagebouwde beekoevers, foto's van de Royal Society for Bird Protection, diorama's, een indrukwekkende ijsvogelfilm en vele ijsvogels met familiegenoten uit andere werelddelen zorgen voor een genoeglijk en informatief uurtje. Naast de ijsvogeltentoonstelling zijn er in het museum nog talloze andere interessante onderwerpen aanschouwelijk gemaakt, zoals de landschappenzaal, het rariteitenkabinet en de vogel- en insektenzaal. Fossielen, mineralen, zwerfstenen en ijsijddieren zijn op de begane grond te zien.

Het museum is geopend op werkdagen van 10.00-17.00 uur en gedurende de weekends van 13.00-17.00 uur. De toegangsprijs bedraagt voor volwassenen f 4,50 per persoon, voor kinderen van 4 tot 16 jaar f 2,50 per persoon. Kinderen jonger dan 4 jaar, houders van een museumjaarkaart en leden van de Vriendenvereniging hebben gratis toegang tot het museum.

Mokslootproject

Anderhalve eeuw geleden zag het Texels duinlandschap er anders uit dan nu. De duinen waren vooral veel natter. 'Overal blonk water', zoals Jac. P. Thijsse eens schreef. De laatste jaren wordt steeds vaker overwogen om natuurgebieden met een rijk verleden, de gelegenheid te geven terug te keren naar een meer oorspronkelijke staat. Om ingrepen van de mens van vroeger ongedaan te maken, is dan vaak opnieuw enig technisch geweld noodzakelijk. Deze aanpak wordt 'natuurontwikkeling' of 'natuurbouw' genoemd. In 1993 heeft Staatsbosbeheer in het zuidelijke duingebied van Texel, de Moksloot, zo'n natuurontwikkelingsproject laten uitvoeren. De bedoeling van het grootschalige Mokslootproject is om omstandigheden te scheppen die het meest lijken op de halfnatuurlijke situatie van vóór 1880.

Het Mokslootgebied is de verzamelnaam voor een aantal vochtige en natte duinvaleien waar-

van Het Grote Vlak, Het Pompevlak en De Bolle-kamer de belangrijkste zijn. De totale oppervlakte van het gebied, waar de natuurontwikkeling heeft plaatsgevonden, is aanzienlijk: zo'n 150 hectare. Het gebied dat zal profiteren van het beëindigen van de waterwinning, is nog veel groter en wordt geschat op zeshonderd hectare. Met deze brochure wil Staatsbosbeheer geïnteresseerde natuurliefhebbers vertellen wat er in 1993 in het Mokslootgebied is gebeurd en wat dat betekent voor het Texelse landschap.

Toon Fey/Maatschap Mooi Schoorl (eindredactie): Vreemde zomergasten. Moksloot-project natuurontwikkeling in de duinen van Texel. 39 bladzijden, 60 kleurenfoto's, 1 kaart (1994). Uitg. Staatsbosbeheer/Grontmij., per adres Staatsbosbeheer, Regio Hollands Noorden, Wilhelminalaan 2, 1815 JC Alkmaar, (postbus 62, 1800 AB Alkmaar), 072 - 191 700. De opbrengst van de verkoop van dit boek is bestemd voor de aanleg van vispassages bij stuwen in de Moksloot. Het boek is te bestellen door overmaking van f 22,50 (inclusief verzendkosten) op girorekening 3 705 800 ten name van Staatsbosbeheer, Alkmaar onder vermelding 'boek Moksloot'.

Weidevogelbeheer en bodemfauna in reservaatgebied Giethoorn-Wanneperveen VII

Deze tussenrapportage van een meerjarig onderzoek in het reservaatgebied Giethoorn-Wanneperveen richt zich op de effecten van verscheidene beheersmaatregelen op de weidevogelstand en de bodemfauna.

De dichtheden van Grutto, Kievit, Slobeend en Tureluur zijn van 1988 tot 1990 sterk afgenomen. Na het nemen van een aantal beheersmaatregelen (bekalken, schonen sloten), het plaatselijk verhogen van het waterpeil en het instellen van een zwaardere beheer, zijn de dichtheden van deze soorten vanaf 1992 weer toegenomen.

Bekalking van percelen waarin het verleden zwaar beheer zonder bemesting is gevoerd, leidde in de meeste gevallen tot verhoging van de biomassa van Regenwormen. Op deze percelen namen (vooral) Grutto en Kievit, Wulp, Zomertaling en Krakeend toe. Verhoging van het waterpeil van een laag peil naar een (matig) hoog peil, had eveneens vergroting van de hoeveelheid Regenwormen tot gevolg. In combinatie met zwaar beheer is het aantal weidevogels hier snel toegenomen.

O.H. Brandsma: Onderzoek weidevogelbeheer en bodemfauna in het reservaatgebied Giethoorn-Wanne-

perveen VII (1992 en 1993). 55 bladzijden, 25 figuren, 4 kaarten (1994). Publikaties Directie Beheer Landbouwgronden, nummer 71, Utrecht. Uitg. Directie Beheer Landbouwgronden, Rijkskantorengebouw 'Westraven', Griffioenlaan, Utrecht (postadres: postbus 20022, 3502 LA Utrecht), 030 - 858 335.

's Werelds beste natuurfoto's in Museon

Van 26 november tot en met 8 januari 1995 zijn in het Museon, Stadhouderslaan 41 te 's-Gravenhage, 070 - 3 381 338, 's werelds beste natuurfoto's te zien onder de titel 'Wildlife Photographer of the Year 1994'.

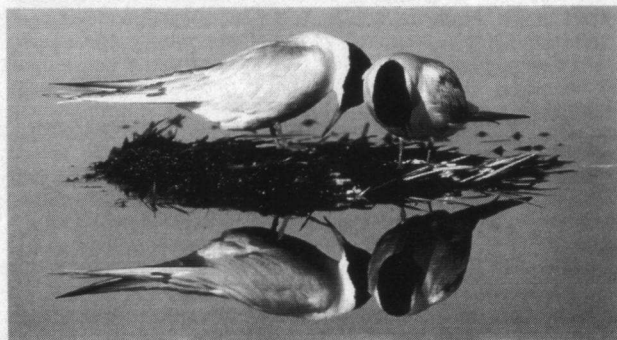
De tentoonstelling is samengesteld door het BBC Wildlife Magazine en het Natural History Museum in Londen. Het is de vierde maal dat de bekroonde foto's in Nederland zijn te zien.

De expositie, die gelijktijdig in Londen en Den Haag is opgesteld, bevat 164 bekroonde foto's gekozen uit inzendingen van fotografen uit de gehele wereld. Dit jaar moest de jury, met daarin de Nederlandse winnaar van 1991, Frans Lanting, een keuze maken uit een recordaantal van 12.000 foto's, afkomstig van fotografen uit vijftig landen. Van de bekroonde foto's zijn 84 ingelijst en de overige zijn te zien als dia.

De belangrijkste prijs, de titel 'Natuurfotograaf van het jaar 1994' gaat dit jaar naar de Amerikaanse natuurfotograaf Thomas D. Mangelsen. Deze hoofdprijs bestaat uit de British Gas Award, een bronzen sculptuur van een Rode Ibis en een cheque ter waarde van f 15.000,-. De winnaar van de Erik Hosking Award voor de beste serie van zes foto's van één fotograaf onder de 27 jaar is Peter Chadwick uit Zuid-Afrika. Hij won een houtsnede en een bedrag van f 3000,-.

Voor het eerst is bij de aanvang van de tentoonstelling ook het fotoboek te koop (prijs f 57,50 een uitgave van BBC Wildlife Magazine) waarin alle winnende foto's zijn opgenomen. Bovendien is een portfolio (f 5,-) van 32 bladzijden verkrijgbaar. Van tien foto's zijn ansichtkaarten (f 1,25 per stuk of f 5,50 voor 5 stuks) te koop in de winkel van het Museon. Voor bestellingen kunt u het winkeltje bellen 070 - 3 381 393.

Het Museon is geopend op dinsdag tot en met vrijdag van 10.00 tot 17.00 uur, op zaterdag, zon- en feestdagen van 12.00 tot 17.00 uur. Op maandag, Eerste Kerstdag en nieuwjaarsdag is de tentoonstelling gesloten. Toegangsprijs voor personen van 13 jaar en ouder bedraagt f 5,-, kinderen van 5 tot 12 jaar en houders van een 65+pas betalen f 3,-.

Eén der winnende foto's: Visdiefjes in de spiegel. Gedeeld winnaar: Compositie en Vorm. Museon, Den Haag.
Foto: Asko Hämäläinen (Finland).